

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**УКРАЇНА В МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ
БРИТАНІЇ: КОНТЕКСТИ, ОЦІНКИ, ПРОГНОЗИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська
мова і література», ОПП «Українська
і англійська мови: переклад та
редагування»

Ірини ЖДАНОВИЧ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
української мови та прикладної
лінгвістики

Вікторія КОЛОМІЙЦЕВА

«Допущено до захисту»

Протокол № 11 засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
ННІФ від 01.06.2023

Завідувач кафедри _____ **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ МАСМЕДІА (БРИТАНІЯ – УКРАЇНА).....	5
1.1 Поняття мовно-інформаційного простору.....	5
1.2 Сучасні британські ЗМІ: лінгвосоціальний аспект.....	10
1.3 Британсько-українські контексти.....	15
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА У МЕДІАТЕКСТАХ БРИТАНІЇ.....	21
2.1 Україна в заголовках британських масмедіа.....	21
2.2 Оцінка українського питання на сайтах британських ЗМІ.....	28
2.3 Контексти України в інформаційному просторі Британії. Прогнози на майбутнє.....	33
Висновки до розділу 2.....	41
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми. Через війну з Росією українське питання почали активніше висвітлювати в іноземних ЗМІ. Телебачення, друковані та інтернет-видання закордоном висвітлюють події в Україні, пишуть про злочини росіян, біженців, прогнозують подальший розвиток подій.

Серед партнерів України є Велика Британія, яка стала одним із найближчих союзників нашої держави. Дипломатичні зв'язки встановлені у січні 1992 року. Окрім цього, ми співпрацюємо на політичній, економічній, культурній аренах. Тож українська тема у британських ЗМІ висвітлюється регулярно.

Мова – не лише засіб спілкування, вона пов'язана із суспільством, тому відбиває соціальні процеси, що в ньому відбуваються. Вивчення мовно-інформаційного простору є актуальним з огляду на відображення в ньому важливих суспільних проблем. Зокрема, українського питання в британському медіапросторі.

Мета роботи – дослідити контексти, оцінки, прогнози українського питання в мовно-інформаційному просторі Британії.

Для реалізації мети необхідно виконати такі завдання:

- описати поняття мовно-літературного простору;
- проаналізувати лінгвосоціальний аспект британських ЗМІ та українські контексти в них;
- дослідити українське питання на сайтах британських ЗМІ;
- розглянути контексти України у масмедіа Британії.

Об'єктом роботи є тексти британських новинних сайтів. Предмет – Україна в мовно-інформаційному просторі Британії.

Джерельною базою для дослідження стали тексти таких сучасних британських ЗМІ як «The Guardian», BBC, «The Sun» і «The Mirror». Період – останні три місяці, березень – травень 2023 року.

Українське питання в британському соціокультурному просторі досліджували політологи, дипломати, історики. У лінгвістиці та журналістиці британські ЗМІ досліджували такі українські вчені, як С. Блавацький, Л. Дудченко, О. Кирилова, В. Павленко, Ю. Панасюк, В. Ревенко та інші. Однак українсько-британські контексти, прогнози та оцінки з погляду лінгвосоціології вивчені недостатньо. Це зумовлює наукову новизну нашого дослідження.

У роботі використано загальнонаукові **методи** аналізу та синтезу, описовий метод, а також метод лінгвістичного аналізу. Застосовано прийом кількісних підрахунків щодо зіставлюваних величин.

Практичне значення роботи полягає в тому, що висвітлені теоретичні положення й практичні результати можна використати при підготовці до спецкурсів, факультативів у закладах вищої освіти, позашкільних навчальних закладах.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 49 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ МАСМЕДІА (БРИТАНІЯ – УКРАЇНА)

1.1 Поняття мовно-інформаційного простору.

Сучасний світ переповнений інформацією. Щодня продукується, тиражується, передається інформація. В останні роки багато даних передаються саме через соціальні мережі, від чогось важливого нас може відділяти лише один клік. Масмедіа повністю чи частково також перейшли з друкованих варіантів на електронні. Буває і таке, що інтернет-версії видань не відмовляються від преси. Так чи інакше, тексти новин, які «фактично формують зміст і структуру сучасного інформаційного простору» становлять інтерес для більшості громадян [29, с. 79].

Насамперед сфокусуємося на понятті інформації. Як подає у словнику А. Загнітко, це повідомлення про певні події, процеси чи факти, що передаються мовними чи позамовними засобами. З погляду комунікативної лінгвістики – це відомості, які мовці нагромаджують, опрацьовують та передають [6, с. 272].

Передавання інформації від одного суб'єкта до іншого є сутністю комунікації. Як відомо, інформація може передаватися двома шляхами – експліцитно та імпліцитно, тобто явно і приховано [1, с. 156].

Інформаційний простір означають як місце, де знаходиться інформація (сторінки друку, наприклад), та сфери суспільного життя, а також місце, де інформаційні комунікації мають провідну роль. У останньому значенні це поняття наближене до поняття інформаційного середовища [7, с. 166].

Також інформаційний простір науковці визначають як сукупність інформаційних потоків різного походження, що поширюються на

території певної держави. Сюди входять друковані та електронні засоби масової комунікації [10, с. 165-166].

З погляду журналістики інформаційний простір – це «сукупність інформаційних потоків як національного, так і закордонного походження» [словник журналіста, с. 45].

На думку Л. Біловус [24], у центрі інформаційного простору перебуває суб'єкт. Він створює, зберігає та передає інформацію. Інформаційний простір не має кордонів, адже інформація передається по всьому світові. Однак він має конвенціональні межі – обмеження, пов'язані з державною, військовою таємницями, а також із правом на недоторканність приватного життя [2, с. 189]. Також Л. Біловус розглядає поняття «інформаційний простір держави», що згідно з пріоритетами йде після державної незалежності [2, с. 190]. Держава повинна забезпечити формування власного інформаційного простору.

З точки зору права інформаційний простір окреслюють як територію поширення інформації за допомогою конкретних компонентів зв'язку, що має гарантоване правове забезпечення. Серед вимірів інформаційного простору – сукупність засобів масової комунікації, обсяг їхньої продукції, що поширюється у певній країні [23, с. 91–93].

Поняття інформаційного простору пов'язане також з інформаційною картиною світу. Її визначають як певний світогляд, ідеологію, систему суспільних цінностей, що виражені в мові. Тобто це уявлення про життя людини та можливі інтерпретації дійсності. Якщо ми говоримо про медіа, то тут наявна інформація про систему цінностей певного народу, національні особливості його уявлень, історію, соціальні, економічні, політичні пріоритети тощо. Особлива роль в аналізі інформаційної картини світу належить лексико-семантичному рівню мови, де виражено смислові та ціннісні параметри моделі світу [26, с. 72-73].

Варто зауважити, що інформаційний простір – це результат інтелектуальної діяльності людини, він об'єднує різні інформаційні ресурси. Масмедіа, зокрема, сайти є важливою його частиною.

О. Михальчук пропонує розглядати модель мовно-інформаційного простору з трьох ракурсів. Йде мова про національний мовно-інформаційний простір як маркер держави, мовно-інформаційний простір етномовних спільнот, особистісний мовно-інформаційний простір [16].

У контексті дослідження мовно-інформаційного простору варто окреслити поняття медіатексту. Отож медіатекст є продуктом масової комунікації. Його суть полягає у поданні конкретної інформації (про найважливіші події), вираженої за допомогою мовлення з метою впливу на громадську думку. Медіатекст продукує стоїть журналіст як мовна особистість, тому за кожним текстом є його світосприйняття, когнітивна здатність, інтелектуальний рівень. Слід додати, що в медіатекстах відбувається інтерпретація подій задля певної прагматичної мети. Журналісти обирають такі події чи повідомлення, які здатні вплинути на читача чи певний факт дійсності, створити суспільний резонанс і навіть змінити ціннісні орієнтири [28, с. 26–28].

Також існує поняття затексту. Це події, що описується в тексті. Комунікативне завдання медіатексту — описати цю подію з токи зору журналіста. Ознаки медіатексту: логічна завершеність висловлювань, комунікативний намір та прагматична установка [31, с. 65-66], а ще важливий візуальний складник.

Медіатексти традиційно ділять на радіо-, теле-, газетні та інтернет-тексти. Останні набули великої популярності серед читачів завдяки оперативності та розвитку інформаційних технологій. Адже на сайтах інформацію подають швидше, ніж у газетах чи телебаченні, а тексти можна прочитати будь-де за умови наявності мережі.

З точки зору медіалінгвістики, медіатекст – поліфункціональна гетерогенна смислова система, продукт вербалізації когнітивної діяльності індивіда й об'єкт, а також результат цілеспрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ, складним соціально-мовленнєвим та комунікативним утворенням [26, с. 101-102].

Медійний текст і подія (комунікативна ситуація) відділені в просторі й часі. Він може також транслювати цінності, які притаманні тій чи тій спільноті. Пишучи для інтернет-ЗМІ, журналісти формують тексти коротко й лаконічно, обираючи тільки найважливішу інформацію. Вони структурують її, розставляють акценти. Для написання новин використовують переважно принцип перевернутої піраміди, однак трапляються й інші типи побудови, наприклад, коли текст починається з висновків [35, с. 277].

В основному тексти ЗМІ, які ми аналізуємо в цьому дослідженні, складаються з вербальної та невербальної частин. До останньої належать фотографії, ілюстрації, схеми, таблиці тощо. Співвідношення між цими частинами може бут різним залежно від призначення та уподобань аудиторії інтернет-ЗМІ. «Базовий текст в системі інтернет-ЗМІ сьогодні розглядається як динамічна одиниця, що функціонує в умовах реальної комунікації» [29, с. 81]

Новинне повідомлення, яке відображає подію, вирізняється фактуальністю (factuality), неупередженістю (impartiality) та зрозумілістю (comprehensiveness). Одна з важливих функцій мови — це когнітивна. Людина прагне пізнавати світ, себе та розширювати коло інтересів, саме тому фактуальність як один із чинників новинних текстів є дуже важливим. Досвідчені журналісти ніколи ним не нехтують. На думку вчених, ідеальне новинне повідомлення має релевантно відображати подію, бути інформативним, точним і достовірним [35, с. 159].

Отже, мовно-інформаційний простір – сукупність потоків інформації, вираженої у мові, що створена суб'єктом для поширення та впливу на інших суб'єктів.

1.2 Сучасні британські ЗМІ: лінгвосоціальний аспект.

У Великій Британії працюють різні типів ЗМІ – телебачення, радіо, газети, журнали та веб-сайти. Чи не найвідомішою компанією Британська телерадіомовна корпорація (BBC), що фінансується державою. Серед преси передовими є «The Daily Telegraph», «Financial Times», «The Guardian», «The Independent», «The Times», «The Sun», «The Mirror», «The Daily Mail», «The Daily Express». Телебачення – «BBC TV», «BBC World News», «ITV», «Channel 4», «Channel 5», «Independent Television News» (ITN).

Британські ЗМІ повідомляють про всі аспекти британського життя, зокрема, політичну ситуацію у країні та світі. Останніми роками тиражі друкованих газет різко впали, оскільки більшість читачів надає перевагу читати інформацію онлайн.

Ю. Панасюк [19] дослідила сучасну британську періодику в лінгвістичному аспекті. У своїй статті вчена виокремлює типові лінгвістичні риси британської періодики. Зокрема, звернено увагу на дотримання британськими ЗМІ стандартів класичної журналістики. Перший стандарт, який ми розглянемо, – вертикальна модель преси. Згідно з ним загальнонаціональні газети працюють на рівні з регіональними та місцевими, що передають локальні новини. Другий стандарт передбачає високий рівень концентрації ЗМІ. Керують майже всією британською пресою сім компаній. Серед них, наприклад, «Northern and Shell plc.», «News International Ltd.», «Trinity Mirror plc.», «Daily Mail and General Trust plc».

Ще один стандарт – «укомплектованість» преси. Нові газети з'являються рідко, витісняючи старі. Майже кожна щоденна британська газета має своє недільне продовження (окрім «The Financial Times»), і це є доцільним. Стандарт адресності газети полягає в тому, що читачі періодики діляться на шість груп. Перша – це еліта при владі та бізнес,

друга – вищий середній клас, третя третю та четверту формують середній клас, п'ята – різноробочі та малозабезпечені, останню формують ті, кому допомагає держава (учні, пенсіонери, безробітні).

Британську пресу поділяють на якісну (quality press, broadsheet), орієнтовану на суспільно-політичний контекст новин, та масову (penny-press, tabloid, yellow press) [3, с. 91]. Остання поділяється на таблоїди середнього ринку (mid-market tabloids), що орієнтуються на новини загального інтересу, та так звані «червоношапкові» таблоїди (redtop tabloids), які шукають сенсації [3].

Також у Британії видання поділяють на щоденні національні масові («The Daily Mirror», «The Daily Express», «The Daily Mail», «The Sun») та недільні («The Mail on Sunday», «The Sunday Mirror», «The Sun on Sunday», «The Sunday Express», «The People»).

Тепер кілька слів про те, чим відрізняються таблоїди. По-перше, ці видання шукають сенсації. Журналісти формують новини відповідно, вишукуючи ексклюзив, подробиці, фото, які можуть шокувати. Серед тем, які цікавлять ці ЗМІ – життя відомих людей, кримінальна хроніка, скандали та інтриги. Заголовки тут привертають увагу.

Що ж до мови таблоїдів, то в них присутня емоційно-експресивна лексика, багато оцінок. Стилiстичні конструкції вживають для того, аби привернути увагу читачів. У текстах газет журналісти вживають просторічну лексику, сленгізми, професіоналізми, жаргонізми.

«Популярність у газетних матеріалах таких елементів пов'язана зі зміною жанрової газетної парадигми публіцистичного стилю, а саме широким розповсюдженням жанрів, в основі яких лежить діалог. Це такі жанри, як бесіда, експрес-інтерв'ю, експрес-опитування» [18, с. 2].

Втім британська преса складається не лише з таблоїдів. Інша частина продукує якісний контент. Щоденні видання «The Daily Telegraph», «The Guardian», «The Times», «The Financial Times»

сформували стандарти преси, на які спирається журналістика, зокрема, друковані видання в усьому світі. Наведемо кілька з них: політика та економіка – провідні питання; тематика – широка, думки аргументовані, а факти точні; об'єктивність, відповідальність журналіста за викладений матеріал; насиченість інформацією, лаконічність [3, с. 91].

У статті «Лексико-стилістичні особливості матеріалів британських газет» В. Павленко зіставляє особливості художніх прийомів у трьох газетах різної аудиторної спрямованості. Так, тут вказано, що матеріали «The Sun» наповнені каламбурними словосполученнями і розмовними лексемами, а «The Daily Mail» широко використовує епітети та образні порівняння.

У «The Times» журналісти значно менше використовують художні прийоми, ніж у згаданих двох газетах. Це видання подає та аналізує факти, тому тут журналісти подають матеріал нейтрально. Відповідно до цього читачі купують її, щоб отримати достовірну інформацію [18].

На думку вчених, кількість читачів якісної преси в Інтернеті є більшою, ніж читачів таблоїдів. Однак тиражі друкованих масових газет вищі. Сайт «The Guardian» наразі один із найпопулярніших «газетних» сайтів. Хоча і друкований тираж газети, як вже зазначалося, є одним із найменших в числі щоденних національних британських видань. Друге та третє місце у «The Daily Telegraph» та «The Times» [9, с. 180]. Ці видання також є відносять до якісних газет.

А. Спірідонова та Ю. Панасюк проаналізували використання колоквиалізмів у публіцистичних матеріалах якісних і масових британських друкованих виданнях, визначили їхню специфіку. Наприклад, тут журналісти послуговуються розмовною лексикою, щоб спростити виклад матеріалу. Так читач швидше зрозуміє написане, отож комунікативний зв'язок з читацькою аудиторією встановиться легше, та й читачі зрозуміють точку зору автора.

Колоквіальну лексику активно використовують журналісти обох типів видань. Пояснимо: колоквіальною називають лексику, яка вживається лише у розмовні мові. Однак для таблоїдних цей процес є більш звичним й усталеним. Станом на сьогодні розмовна лексика в якісних виданнях уже стала типовим явищем.

«Головною аргументацією подібного феномену є трансформація мови газетної публіцистики, особливо якісної, в напрямку все більшої доступності й зрозумілості для аудиторії, зближення публіцистичних матеріалів з досвідом повсякденного життя» [25, с. 201], – зауважено у статті.

В. Ревенко аналізує фразеологічні одиниці в заголовках британських онлайн-ЗМІ. На думку вченої, журналісти часто послуговуються питальними висловлюваннями. Таким чином інформативна функція виходить на задній план, а на передній виступають експресивна, прогностична. «Найбільш вживаними є такі типи питальних мовленнєвих актів, що виражені загальними або спеціальними питаннями з дотриманням граматичних правил їхньої побудови» [21, с. 135]. У сучасних британських сайтах зустрічаються питальні мовленнєві акти – складнопідрядні речення з підрядним реченням умови.

Застосування фразем у заголовках ЗМІ – поширене явище. Вони набувають нової комунікативної значущості та дозволяють втілити авторський задум, вплинути на емоції читача, переконати, сформувати ставлення до подій.

Отже, британські ЗМІ поділені на якісні та таблоїди, їх читають різні верстви населення залежно від своїх потреб. Медіа висвітлюють широкий спектр питань. Проте не слід вважати, що британські таблоїди є неякісними в прямому сенсі цього слова. Тут йдеться про те, що провідні корпорації, як-от: «Dailytelegraf», «The Times» — мають дуже високий рейтинг та бездоганну репутацію.

1.3 Британсько-українські контексти.

Британсько-українські взаємини вибудувалися одразу після проголошення незалежності України. Контексти, пов'язані з Україною, які були в мовно-інформаційному просторі Великої Британії, змінювалися. Оскільки ця держава є чи не найважливішим партнером України під час війни, то й українське питання британські ЗМІ не можуть оминати.

Зауважимо, що до 1991 року погляд пересічного англійця на Україну був обмеженим. Концепція України сприймалася крізь призму Радянського Союзу. Проголошення незалежності України було висвітлено в британських ЗМІ, але цей факт не вплинув на рівень сприйняття пересічних англійців.

У дослідженні О. Крячуненко [11] проаналізовано роль стереотипів та їхній вплив на формування поняття «Україна» у британських ЗМІ. Так, тут йде мова про те, що вперше поняття України прозвучало на зимових Олімпійських іграх у Норвегії 1994 року. Тоді організатори не змогли знайти гімн України. Про цей випадок було написано у спортивній колонці «The Sun». У 2004 році Україна перемагає на конкурсі «Євробачення», що теж було висвітлено у ЗМІ. Також про Україну в мовно-інформаційному просторі Британії заговорили під час Помаранчевої революції.

О. Крячуненко вказує, що раніше Україна асоціювалася у ЗМІ як колишня республіка колишнього Радянського Союзу, згодом країна, що розвивається в центрі Європи; держава страждає від корупції; територія, де найкращі в Європі родючі ґрунти; пішак у геополітичних війнах наддержав; держава, яка потерпає від російського вторгнення.

Також у британських ЗМІ показано і певні стереотипи, пов'язані з Україною. До прикладу, її асоціюють з такими поняттями як бунтар,

окупація, проросійський, конфлікт, бідний, корупція, олігарх, а також боротьба, оновлення, реформи, новий курс, гідність, високі стандарти.

Серед контекстів, які фігурують зараз у британських ЗМІ, найпоширенішим є війна, допомога різного роду, озброєння, біженці, культура.

Так, до 24 лютого низка ЗМІ випустили матеріали про Україну та війну. Проаналізуємо кілька з них.

«The Times» вийшла із заголовком «*Рік крові в Україні*». На головному фото – українська біженка Ольга Бойко. Вона, одягнена у синьо-жовте, сидить на скелях Кармартеншира. У статті акцентовано, що жінка втекла з України на 34-му тижні вагітності та отримала притулок в Уельсі.

У «The Independent» стаття має назву «*Україна: рік по тому – 100 000 загиблих мирних жителів*». У заголовку привертає увагу цифра, вона здатна вплинути емоції на читачів. Вторгнення Росії в Україну в тексті названо «кривавим». Також у статті вказано з покликанням на головного прокурора з військових злочинів, що цифра 100 000 у понад 10 разів перевищує офіційну кількість загиблих.

Газета «The Guardian» присвятила статтю місту Маріуполь: «*Маріуполь. Руїна міста. Бомби, голод і розруха після року вторгнення російської армії*», – ось така її назва. Тут йде мова про історію Маріуполя. Вказано, що понад 80 днів росіяни бомбардували Маріуполь, аби взяти місто. У травні минулого року російські війська придушили український опір і стали стирати докази власних звірств та того, що місто було раніше українським.

«Метро». «*Герої ніколи не здаються*», – такий заголовок першої шпальти. Тут згадано про військові злочини, зокрема, згвалтування та тортури. Також автори торкнулися економічного питання, російське

вторгнення вплинуло на життя людей у всьому світі. До прикладу, є брак зерна для Ємену, зростають платіжки за електроенергію по всій Європі.

«Financial Times» випустив матеріал із заголовком *«Не видно кінця. Рік конфлікту несе величезні втрати»*. У статті вказано, що за рік після повномасштабного вторгнення Володимира Путіна в Україну було вбито або поранено понад 200 000 російських військовослужбовців. Запаси танків, артилерії та крилатих ракет у Москві були вичерпані, сама ж Росія відрізана від світових фінансових ринків і західних ланцюгів постачання.

У матеріалі «Daily Mail» вказано, що минув рік після початку жахів, які нещодавно були неймовірними в Європі. Війна зараз на рубіконі, а світ стоїть перед вирішальним моментом ХХІ століття. Україні слід дати усі необхідні інструменти, щоб перемогти Путіна, і зробити це зараз.

«The Daily Telegraph» випустив матеріал із заголовком *«Росію не можна розчавити у будь-якій мирній угоді з Україною, – каже архієпископ»*. Тут пронозують, як може виглядати потенційна мирна угода між Росією та Україною. На першій шпальті – стаття архієпископа Кентерберійського. На його думку, Росію не мають розчавити в будь-якій угоді. Як приклад наведений каральний Версальський договір наприкінці Першої світової війни. Мовляв, опісля Німеччина помстилася. У статті також вказано на те, що підтримка Києва залишається рішучою.

Мас-медіа Великобританії докладають всіх зусиль, щоб висвітлити війну в Україні. Так, за даними «Press Gazette» зараз в Україні висвітлюють російське вторгнення понад 50 британських журналістів із таких інформаційних брендів, як «Daily Mail», «Daily Mirror», «Daily Express», «iNews», «The Independent», «The Sun», «The Guardian» та інших. Також регіональна преса на знак солідарності з Україною прикріпила до своїх тифлів український прапор.

ЗМІ висловлюють солідарність Україні та закликають підтримати її. Так, «The Independent» закликала надати українським біженцям притулок у Британії. «The Daily Mirror» надрукувала двосторінковий розворот українського прапора, який читачі можуть використовувати, щоб висловити підтримку країні. «Daily Mail» оголосила про зміну стандартного написання столиці України Києва: «Вибір «Київ» не є якимось педантичним жестом, що сигналізує про чесноти. Це символічна демонстрація підтримки незалежного народу, якого розчавлює авторитарний монстр. Бо, як ми всі знаємо з досвіду, слова мають значення».

Отже, серед контекстів, актуальних у мовно-інформаційному просторі Великої Британії, – війна в Україні, озброєння, домовленості, біженці.

Висновки до розділу 1.

Мовно-інформаційний простір – це набір понять і зв'язків між ними; сукупний результат семантичної діяльності людства; сукупний потік інформації, вираженої в мові, що створена суб'єктом для поширення та впливу на інших суб'єктів.

Масмедіа – важлива частина мовно-інформаційного простору. Його суть полягає у поданні інформації про найважливіші події. Медіатекст створює стоїть журналіст як мовна особистість. Ознаками медіа тексту є логічна завершеність висловлювань, комунікативний намір, прагматична установка, візуальний складник.

Медіатексти поділяють на радіо-, теле-, газетні та інтернет-тексти. Останні популярні серед читачів завдяки оперативності.

У Великій Британії працюють телебачення, радіо, газети, журнали та веб-сайти, що повідомляють про життя в країні та світі. Більшість читачів надає перевагу сайтам.

Серед стандартів британських масмедіа – вертикальна модель преси, її «укомплектованість», адресність.

Британську пресу поділяють на якісну та масову; щоденні національні масові та недільні видання. Масові ЗМІ Британії наповнені каламбурними словосполученнями і розмовними лексемами, тут використовують епітети та образні порівняння. У якісних медіа журналісти значно менше використовують художні прийоми, ніж у таблоїдних виданнях. Якісні видання висвітлюють та аналізують факти, тому тут журналісти подають матеріал нейтрально.

У ЗМІ Великої Британії адресанти висловлюють солідарність Україні та розуміння проблемам, із якими вона стикнулася. Британсько-українські контексти торкаються війни, домовленостей, озброєння, культури.

У британських ЗМІ показано певні стереотипи, пов'язані з Україною. Її асоціюють з лексемами як бунтар, окупація, проросійський, конфлікт, бідний, корупція, олігарх, а також боротьба, оновлення, реформи, новий курс, гідність, високі стандарти.

РОЗДІЛ 2

УКРАЇНА У МЕДІАТЕКСТАХ БРИТАНІЇ

2.1 Україна в заголовках британських масмедіа.

Заголовок у журналістиці — це важливий засіб звернути увагу адресатів на повідомлення, створити належний резонанс і навіть досягнути комунікативного успіху. Журналістська практика показує, що насамперед заголовки привертають увагу читачів. Коли він буде правильно побудованим, то адресат переде за посиланням і прочитає текст статті.

У роботі ми аналізуємо британські інтернет-ЗМІ. Чи не найпопулярнішим із них є ВВС, тож почнімо з нього.

Найбільш висвітлена тема у статтях – російсько-українська війна.

«Ukraine war: Russians in Germany split over Putin's invasion» («Війна в Україні: росіяни в Німеччині розділилися через вторгнення Путіна»).

«Ukraine war: Kyiv not attacking Russian territory – Zelensky» («Війна в Україні: Київ не атакує територію Росії – Зеленський»).

«Ukraine war: Pope tells Zelensky he is 'praying for peace'» («Війна в Україні: Папа Римський сказав Зеленському, що «молиться за мир»).

Як бачимо, журналісти для введення читачів у контекст вживають «Ukraine war», і після двокрапки продовжують заголовок.

«Ukraine aid volunteer from Suffolk paralysed in crash» («Волонтер із Суффолка, що допомагає Україні, паралізований через аварію») – у цьому прикладі Україна згадана в контексті держави, якій допомагає волонтер.

«Ukraine war: Kyiv says it shot down Russian hypersonic missiles» («Війна в Україні: Київ заявив, що збив російські гіперзвукові ракети»). У

тексті йде мова про перехоплення російських ракет. Сторона окупантів стверджує протилежне.

Тема допомоги Україні наявна і в інших заголовках. Наприклад: «*Delivery of F-16 jets 'hugely significant' aid to Ukraine*», BBC («Поставка літаків F-16 «надзвичайно значуща» допомога Україні»).

«*Germany announces its biggest Ukraine military aid package yet*», BBC («Німеччина оголосила про найбільший пакет військової допомоги Україні»).

Бачимо, що допомога стосується передусім озброєння.

Так, у заголовку «*UK confirms supply of Storm Shadow long-range missiles in Ukraine*» («Велика Британія підтвердила поставку в Україну ракет великої дальності Storm Shadow», BBC) вказано, яку саме зброю нададуть Україні.

З Великої Британії в Україну надходить не лише озброєння, але й інша допомога. Наприклад, ця тема висвітлена у статті із заголовком:

«*Clevedon firefighters return after convoy to Ukraine*» («Клівдонські пожежники повертаються після конвою в Україні»). Ця стаття розповідає про те, як британські пожежники перевезли необхідні набори та медичне обладнання для допомоги вогнеборцям в Україні.

Трапляються і заголовки-запитання. Наприклад, «*What is the Ukraine grain deal and will it be renewed?*», BBC («Що таке українська зернова угода і чи буде вона продовжена?»).

Згадували Україну й у контексті цьогорічного пісенного конкурсу «Євробачення». Конкурс через війну проходив у Великій Британії, Ліверпулі. Наприклад, ЗМІ писали про проведення конкурсу, відмову організаторів у промові Зеленського. До слова, британський прем'єр Р. Сунак вважав, що президент України повинен там виступити.

Наведемо кілька заголовків:

«*Eurovision 2023: 'Maybe we'll forget the Ukraine war for two hours'*» (Євробачення 2023: «Можливо, ми забудемо війну в Україні на дві години», BBC);

«*Eurovision: Ukraine's Zelensky should address contest, says Rishi Sunak*» («Євробачення: українець Зеленський має виступити на конкурсі, вважає Ріші Сунак», BBC).

Тему «євробачення» висвітлювали всі британські ЗМІ. Зокрема, емоційно здатен вразити читачів заголовок:

«*Ukrainian Eurovision super-fans party all night long as barrage of Russian missiles and drones fails to crush morale*», The Sun («Українські фанати Євробачення веселяться всю ніч, оскільки шквал російських ракет і безпілотників не знищить моральний дух»). Автор використовує прийом протиставлення – веселоці поруч із російськими ракетами. Такі емоційно навантажені заголовки характерні для цього видання.

У кількох заголовках згадане українське місто Бахмут. Наприклад: «*Ukraine war: Inside the fight for the last streets of Bakhmut*» («Українська війна: всередині битви за останні вулиці Бахмута», BBC);

«*Ukraine claims gains in Bakhmut after Russia denials*» («Україна заявляє про здобутки в Бахмуті після заперечення Росії», BBC).

У заголовках BBC згадано і про контрнаступ. Наприклад:

«*Zelensky says Ukraine needs more time for counter-offensive*» («Зеленський каже, що Україні потрібно більше часу для контрнаступу», BBC).

«*Zelensky: We need more time before counter-offensive*» («Зеленський: Нам потрібно більше часу до контрнаступу»).

«*Is Ukraine's counter-offensive a turning point?*» («Чи є контрнаступ України переломним?»).

«Ukraine counter-offensive: Russian forces retreat as Ukraine takes key towns» («Контрнаступ України: російські війська відступають, коли Україна бере ключові міста»).

Як бачимо, часто у таких заголовках фігурує прізвище президента В. Зеленського.

На сайті «The Mirror» можна знайти і такі матеріали, що вразять читача, зокрема: *«Dramatic helmet-cam footage shows Ukrainian troops storming Russian trench» («Драматичні кадри шоломної камери показують, як українські війська штурмують російські окопи»)*. Читач зверне увагу на слово «драматичні».

У газеті «The Guardian» також приділяють увагу висвітленню озброєння України. Наприклад: *«UK pledges more weapons for Ukraine as Zelenskiy meets Sunak at Chequers» («Великобританія обіцяє більше зброї для України. Зеленський зустрівся з Сунаком у Чечуерсі»)*.

«Ukraine strikes Russian forces in Luhansk before expected counteroffensive» («Україна завдає удару по російських військах у Луганську перед очікуваним контрнаступом») – цей заголовок видання стосується контрнаступу.

У ЗМІ пишуть і про ситуацію на фронті, зокрема, у Бахмуті. До прикладу, в одній зі статей повідомили, що українські військові просунулися вперед: *«Ukraine claims to have retaken 20 square km of land around Bakhmut – as it happened» («Україна стверджує, що повернула собі 20 квадратних кілометрів землі навколо Бахмута – як і сталося»)*.

Втім ЗМІ цікавить не лише Бахмут, але й Київ:

«Russia launches 'exceptional' missile attack on Ukrainian capital Kyiv in bombardment», «The Mirror» («Росія завдала «виняткового» ракетного удару по українській столиці Києву під час бомбардування»).

Таблоїд «The Sun» 17 травня опублікував ексклюзив із заголовком: *«Inside the battle for Bakhmut where Putin's troops are meeting tanks, guns*

and their bloody defeat» («Усередині битви за Бахмут, де війська Путіна зустрічають танки, гармати та їх криваву поразку»).

Заголовки «The Sun» складаються з двох частин. Причому перша написана великими літерами, наприклад, «*BRING THE THUNDER. Britain sends 'game-changing' long-range Storm Shadow missiles to Ukraine – as Putin issues dire threat*» («Принеси грім. Британія надсилає в Україну ракети великої дальності Storm Shadow, які «змінюють правила гри» – у той час як Путін висловлює страшну загрозу»). При цьому перша частина заголовку не лише привертає увагу читача, але й доповнює другу частину. Це також і гра слів – назва явища природи та зброї.

У цьому виданні, як і слід таблоїду, висвітлюють новини світського життя, зокрема, і королівської родини. У контексті України маємо статтю з таким заголовком: «*ROYAL WELCOME. Eurovision surprise as the Princess of Wales Kate Middleton plays piano in stunning show opening*» («Королівське вітання. Сюрприз Євробачення: принцеса Уельська Кейт Міддлтон грає на фортепіано на приголомшливому відкритті шоу»). Ця стаття нас цікава тим, що Принцеса акомпанувала минулорічним переможцям з України «Kalush Orchestra» у виконанні їхньої пісні «Стефанія».

Інший заголовок «The Sun» розповідає про помсту Путіна: «*EVIL VENGEANCE. Putin blitzes Ukraine with drones scrawled with 'for Moscow' in revenge for 'assassination bid in Kremlin'*» («Зла помста. Путін кидає в Україну дронами з написом «для Москви» як помсту за «замах на Кремль»). По-перше, привертає увагу те, що тут ворога названо «Путін», а не, скажімо, «Росія». По-друге, перша частина заголовку органічно складається в асоціативним ряд, оскільки Путіна порівнюють зі злом. До слова, у тексті статті він названий «*тираном*».

Загалом заголовки цього видання покликані вразити читача. Так, «*Terrifying moment fireball & mushroom cloud erupts over Ukraine as Russia*

attacks – but Putin loses two top commanders» («Страшний момент вогняної кулі та грибною хмари спалахує над Україною під час нападу Росії – але Путін втрачає двох вищих командувачів»). Як бачимо, читачів привертає увагу лексеми «*terrifying*», «*erupts*». На противагу цьому – втрата з боку Росії.

Видання «The Mirror» також веде окрему рубрику «Російсько-українська війна», щодня наповнюючи її актуальними новинами та подіями.

У заголовку цього видання «*We work at Europe's biggest nuke plant and fear new Chernobyl under Russians» («Ми працюємо на найбільшій в Європі атомній станції і боїмося нового Чорнобиля під керівництвом росіян»)*, – цитата працівників Запорізької АЕС. Тут увагу читачів привертає власна назва – Чорнобиль. Чорнобильську катастрофу знають як найбільшу техногенну катастрофа минулого століття. Росіяни своїми діями можуть вчинити таку ж.

Інший заголовок цього ж сайту «*Devastated city in eastern Ukraine 'completely destroyed' and 'unliveable'» («Спустошене місто на сході України «повністю зруйноване» і «непридатне для життя»)*. У статті йде мова про Бахмут – «*арену запеклих боїв між російськими окупантами та українськими військами»*. Зауважимо, що російські війська тут названі окупаційними.

Заголовок «*Ukrainian prisoners are 'electrocuted and pray for death' in Russian torture jail» («У російській катівні українські в'язні вражені струмом і моляться про смерть»)* («The Mirror») викликає емоції у читачів. Оприлюднення такої інформації важливе для західної аудиторії, аби вона зрозуміла, які злочини коять росіяни. У статті колишній ув'язнений Сімферопольського СІЗО Олександр Тарасов розповів про ув'язнення там та катування невинних мирних жителів. Авторка статті С. Гудолл резюмує: «*Росія постійно заперечує застосування тортур у*

в'язницях, а також заперечує всі форми військових злочинів – незважаючи на переважну кількість доказів протилежного».

У заголовку «*Brit student's ingenious invention helping bombed-out Ukrainians stay warm*» («Геніальний винахід британського студента допомагає зігрітися розбомбленим українцям») («The Mirror») українці означені як «розбомблені».

У ще одному заголовку цього видання йде мова про відомого спортсмена В. Мерінова, який загинув на фронті: «*World kickboxing champion on frontline in Ukraine shot dead by Russian soldiers*» («Чемпіона світу з кікбоксингу на передовій в Україні застрелили російські військові»). Таким чином журналісти висвітлюють, що на фронті гинуть відомі особистості, які мають значні досягнення у різних сферах діяльності.

Отже, на сайтах регулярно висвітлюють українське питання. У заголовках часто згадується контрнаступ, Бахмут, фронт, домовленості.

2.2 Оцінка українського питання на сайтах британських ЗМІ.

У британських ЗМІ дають оцінку рішенням, ситуаціям, подіям.

Кілька ЗМІ висвітлили тему зустрічі Президента України В. Зеленського та прем'єр-міністра Великої Британії Р. Сунака. Зокрема, в одній із статей у «The Guardian» Р. Сунака охарактеризували як «явно радого» зустрічі з В. Зеленським:

«Sunak, clearly happy to be with the Ukrainian leader, said he was supportive» («Сунак, явно радий бути з українським лідером, сказав, що підтримує»).

В іншій статті «The Guardian» європейський тур В. Зеленського характеризують як «вдалий»:

«Zelenskiy's Europe tour was a success, but west's latest gifts may not be enough» («Європейський тур Зеленського вдався, але останніх подарунків Заходу може бути недостатньо»).

Далі в цій же статті міркують про те, чи достатньо в Україну поставили зброї, аби перемогти. Відповідь В. Зеленського оцінена як «мудра»:

«But the question remains: is Ukraine getting enough arms to have a chance to win the war decisively? A partial answer will come whenever Ukraine launches its already anticipated counterattack, although wisely, Zelenskiy was saying “we really need some more time” as he met Britain's prime minister, Rishi Sunak, at Chequers on Monday» («Але залишається питання: чи отримує Україна достатньо зброї, щоб мати шанс рішуче виграти війну? Часткова відповідь прийде тоді, коли Україна почне свій очікуваний контрнаступ, хоча Зеленський мудро сказав, що «нам справді потрібно ще трохи часу», коли він зустрічався з прем'єр-міністром Британії Ріші Сунаком у Чекерсі в понеділок»).

Далі в тексті дають оцінку відносинам України та Німеччині. Вони означені як «позитивні»:

«...and Zelenskiy's presence in Berlin shows that after months of initial frustration with the slow pace of arms delivery, relations are now positive» («...присутність Зеленського в Берліні свідчить про те, що після місяців первинного розчарування повільними темпами постачання зброї відносини тепер позитивні»).

Контрнаступ у ЗМІ називають *«expected», «long-awaited», «anticipated»* («The Guardian»), *«turning point», «rapid»* (BBC), *«looming», «awaited», «long-anticipated», «The Sun»*.

У статті BBC про ситуацію в Бахмуті дана оцінка можливій перемозі Росії, що названа «пірровою» – сумнівною:

«But the live video feed the artillery gunners watch intently, from a drone flying above the city, suggests that even if Russia can finally wrestle control, it would be little more than a pyrrhic victory» («Але трансляція прямого ефіру, яку артилеристи уважно дивляться з безпілотною, що летить над містом, свідчить про те, що навіть якщо Росія нарешті зможе поборотися за контроль, це буде не більше ніж піррова перемога»).

Піррова перемога – фразеологізм. Перемога сумнівна, оскільки з міста майже нічого не залишилося, воно зруйноване. Далі у тексті автор називає місто оболонкою, і не розуміє, чому скільки жертв заради нього:

«Looking at this shell of a city it's hard to understand why either side has sacrificed so many lives for it» («Дивлячись на цю оболонку міста, важко зрозуміти, чому будь-яка сторона пожертвувала стільки життів заради нього»).

У згаданій вище статті видання «The Sun» одна із поразок росіян названа «кривавою». Також тут зазначено, що битва за Бахмут, що триває рік, «найкривавіше» зіткнення у Європі з часів Другої світової війни.

У статті «The Mirror» *«Devastated city in eastern Ukraine 'completely destroyed' and 'unliveable'»* проаналізована ситуацію у Бахмуті. Місто з

покликанням на офіційних осіб названо «повністю зруйнованим» і «непридатним для життя». Також загадано про заяву Є. Пригожина, де він заявляє про повішення російського прапора у місті. Зі слів експерта, ця заява («трюк») була зроблена для самих росіян. А українські війська здатні протистояти російським. Також у тексті згадали про весняний контрнаступ:

«Вважається, що Київ планує наступ, щоб відвоювати окуповані території на півдні, посилюючи тиск на російських загарбників, щоб вони захистили вкрадену територію», – пишуть журналісти.

Про ядерну загрозу йде мова у статті «'Extreme risk' of nuclear disaster surges as Russia's war with Ukraine escalates» («Надзвичайний ризик» ядерної катастрофи зростає із загостренням війни Росії з Україною»), «The Mirror». Вказано, що «солдати В. Путіна» продовжують обстрілювати Запорізьку атомну станцію, і в разі катастрофи може заразити радіацією весь континент. Журналісти пишуть про загрозу ядерної катастрофи, яку можна порівняти лише з Чорнобильською. Експерт доктор А. Басу пояснив, як ситуація в Україні в поєднанні з дедалі агресивнішою ядерною риторикою з боку Північної Кореї та Ірану зробила ризик цього інциденту найвищим з часів кубинської ракетної кризи.

Доктор Басу вважає, що для усунення ризиків Росія та Україна повинні негайно «припинити боротьбу навколо атомної станції», додавши, що «міжнародні зусилля зупинити це були б найкращим способом». Він додав, що Велика Британія, Європа та Україна зокрема мають розгорнути громадську інформаційну кампанію, щоб навчити людей, як реагувати на ядерний інцидент.

Пишучи про ядерну валізу Путіна, журналісти «The Sun» називають її «notorious», що можна перекласти як «горезвісна».

В іншій статті цього ж видання вторгнення Путіна в Україну назвали «*shoddy*» («кепським»). На противагу діям Росії та її армії українські військові означені як «*incredible*» («неймовірні»).

У вищезазначеній статті «The Mirror» про Запорізьку АЕС російські найманці з «Вагнера» названі бандитами. У тексті вказано, що після бою багато з них бігли як «щури в пастку».

У статті «*We must keep Ukraine peace dream alive for the children - it will happen eventually*» («The Mirror») висловлені міркування про війну в Україні. Так, автор (ім'я якого не вказали) вважає, що сьогодні в Україні майже неможливо уявити себе дитиною.

«Одна хвилина, школа, друзі, надії, мрії. Безпека. Далі життя змінилося назавжди. Бомбосховища, сирени повітряної тривоги, постійний страх. Ці молоді люди втратили рідних, друзів. Колись чисте майбутнє лежить у безнадійній руїні», – йдеться у тексті.

На думку автора, надсилати зброю на лінію фронту важливо, однак найбільша відповідальність міжнародної спільноти – Великої Британії – полягає в тому, щоб витягнути цих дітей. Щоб переконатися, що вони безпечні.

Також у статті йде мова про те, що слід аплодувати уряду Великої Британії – всій політичній системі – за його рішучу позицію щодо України.

У тексті звучать ноти оптимізму: *«Попереду ще довгий шлях, але це рух у правильному напрямку. Це прогрес. Це надія».*

Путін, російські війська та вторгнення в Україну охарактеризовані з відверто негативними конотаціями.

Проте за законами інформації має відбуватися переміна в тематиці, настроях сюжетах. Схоже на те, що британська громадськість дещо втомила від болючої, воєнної тематики, яка настійливо подається в ЗМІ. Видається, що таке відбувається з українською проблематикою на

шпальтах британських газет. Але Україна завжди жила світом своїми великими культурними надбаннями: науковими відкриттями, фольклором та мистецтвом. Свідченням того є навіть міжнародний конкурс Євробачення, де Україна багато років поспіль займає перші місця у світі.

2.3 Контексти України в інформаційному просторі Британії. Прогнози на майбутнє.

Серед контекстів України в мовно-інформаційному просторі Британії виокремлено контекст війни, він є ключовим, також допомоги, культури.

Контекст війни охоплений досить широко. Зокрема, британські ЗМІ описують та аналізують ситуацію на фронті, зокрема, у Бахмуті. Так, в одній із статей BBC за 13 травня вказано: «*Ukraine is still clinging to the last few streets here*» («Україна ще тримається тут за останні кілька вулиць»).

Так, «The Guardian» веде щоденну рубрику, де йдеться про головні події, які сталися впродовж дня. Заголовок за 7 травня такий: «*Russia-Ukraine war at a glance: what we know on day 438 of the invasion*» («Коротко про російсько-українську війну: що ми знаємо на 438 день вторгнення»). У таких новинах коротко подані найосновніші на думку видання події. Ситуація подана не лише з українського боку з посиланням на офіційні джерела, але й з російського. Наприклад, у вищезазначеному тексті згадана заява росіянина Пригожина про запаси зброї, загибель шістьох рятувальників на Херсонщині, заява Медведєва щодо нападу на Прилепіна, якого у статті назвали «письменником-націоналістом», удар по Балаклії, збиття безпілотників, ситуацію в районі Запорізької АЕС тощо.

Цікавить ЗМІ і ситуація на фронті та, зокрема, на передовій. Часто статті присвячені обороні Бахмута. Так, у статті «The Sun», яка має назву «*THE FRONT PAGE. Inside world's most dangerous paper round as Ukrainians run deadly gauntlet to deliver news to wasteland Bakhmut front*», йде мова про те, як газета «Вперед» стала для мешканців єдиним зв'язком із реальністю. У тексті емоційно описаний момент, коли мешканці брали номери газети від волонтерів: «Волонтери розповідали, що люди плакали,

коли брали газету. А одна жінка сказала: «*Тут пахне домом*». У статті багато цитують редакторку газети Світлану Овчаренко, її розповідь торкає читача деталями, як українці живуть у місті, за яке точаться бої. Завершується стаття життєствердним меседжем: «*Ми повинні бути сильними і підтримувати один одного*».

В одній із статей BBC пише про втрати під час битви за Бахмут. Видання подає цифри загиблих військових з обох сторін, однак вказує, що ці дані перевірити не може.

Посилаючись на аналітиків це видання пише, що місто Бахмут має невелике стратегічне значення, проте «символічне». Експерти міркують, що українські військові не вийшли з міста через велику кількість втрат росіян.

Звертають увагу ЗМІ й на обстріли міст. Так, в одній із статей «The Sun» згаданий обстріл Херсона. У заголовку вказано, і це не вперше, що обстріл здійснив Путін: «*ENDLESS BLOODSHED. Putin shells Kherson market killing one just HOURS after shock trip to frontline...while Zelensky heads to Donbas front*». У тексті щоправда, написали, що ринок обстріляли «російські сили».

У контексті допомоги Україні виокремлено допомогу озброєння та допомогу цивільним людям, постраждалим під час воєнних дій.

Так, у статті BBC «*Jersey feudal title sold to American in aid of Ukraine*» йде мова про жителя Джерсі, який продав свій титул сеньйора, щоб зібрати кошти для надання гуманітарної допомоги Україні.

У статті «The Mirror» «*Brit student's ingenious invention helping bombed-out Ukrainians stay warm*» висвітлена тема допомоги українцям завдяки винаходу британського аспіранта Г. Г'юстона. Пластикові вікна, розроблені ним, перетворюють нежитлові будинки в охоплених війною частинах України на зручні для життя. Важлива цитата зі статті: «Частиною війни Путіна є спроба зробити людей в Україні холодними та

нешасними. Йдеться про те, щоб порушити їхню рішучість продовжувати захищати себе». Українці тут показані як такі, що рішуче захищають себе і свій дім. Також привертає увагу словосполучення «війна Путіна», цей наратив можна часто почути у європейських ЗМІ.

Також про допомогу українцям йдеться у статті «*Ukraine refugees rebuild their lives thanks to Brits who opened their homes*» («Українські біженці відновлюють своє життя завдяки британцям, які відкрили свої домівки») («The Mirror»). У тексті йде мова про те, що Росія вторглася в Україну, а це спричинило найбільший рух біженців у Європі з часів Другої світової війни. Програма Великої Британії на підтримку України має назву «Дім для України». У статті розміщено розповіді українців та британців, які діляться досвідом, зокрема, війни та переїзду.

Прогнози щодо подальшої долі Запорізької АЕС окреслено у статті «The Mirror», що називається «*We work at Europe's biggest nuke plant and fear new Chernobyl under Russians*» («Ми працюємо на найбільшій в Європі атомній станції і боїмося нового Чорнобиля під керівництвом росіян»). Працівники АЕС побоюються, що один неправильний крок може спровокувати катастрофу, яка буде гіршою за Чорнобильську. У статті висловлюють побоювання, що В. Путін може використати станцію як зброю. Також у тексті озвучена готовність до контрнаступу, сказано, що українські війська намагаються оточити місто.

Про втрату – загибель українського військового на фронті В. Мерінова – розповіли у статті «*Чемпіона світу з кікбоксингу на передовій в Україні застрелили російські військові*» («The Mirror»). В. Мерінов помер у лікарні після того, як потрапив під обстріл росіян під час бою. Російські військові у тексті названі «військами Путіна» та «хлопцями Путіна».

Не оминають британські ЗМІ й висвітлення теми культури.

«*Soldiers, sirens and a 'sign of hope' as Ukrainian opera premieres in Lviv*» («*Солдати, сирени та «знак надії» як відбулася українська оперна прем'єра у Львові*») – така назва статті у «The Guardian». У ній висвітлено, як культурата мистецтво є частиною опору країни.

У статті з назвою «*Pass the paint and mind the shrapnel: inside Ukraine's most creative bomb shelter*», «The Guardian» («*Передай фарбу і не забувай про осколки: у найкреативнішому бомбосховищі України*») йде мова про майстерню митця Миколи Коломійця у Харкові, що стала сховищем і таким чином рятувала людей від російських бомб. З дітьми художник проводив майстер-класи, які тривали безперервно протягом 40 днів.

Частиною контексту культури складають статті про пісенний конкурс «Євробачення». Ця тема широко висвітлена у інформаційному просторі Британії.

Так, стаття «*'It's our little Ukraine': war-weary fans embrace Eurovision and Liverpool*», «The Guardian» («*Це наша маленька Україна: втомлені війною фанати обіймають Євробачення та Ліверпуль*»). У ній йдеться про сім'ї, які раніше дивилися пісенний конкурс у Києві чи Львові, тепер це роблять у Великій Британії. Одна з героїнь статті Катерина працювала волонтером і зустрічала відвідувачів «Євробачення».

Тему спорту торкнувся таблоїд «The Sun». Зокрема, у статті «*Who is Vladimir Shmondenko, AKA Anatoly Powerlifter?*» («*Хто такий Володимир Шмонденко, він же Анатолій Пауерліфтер?*») розповідається про блогера з України, який став відомим завдяки відео з пранком. У статті йде мова про його шлях до успіху. Видання також цікавить його сімейний стан, кількість підписників у соцмережах, особистий рекорд та псевдо. Вважаємо цю статтю «класичною» таблоїдною, тобто такою, яка

розрахована на широке коло читачів та описує відому людину, життя якої сповнене сенсаціями.

Також тема спорту за торкнута у статті *«Meet the Ukrainian MMA star fighting for troops in ongoing Russian war»* («The Mirror»). Тут йде мова про українську спортсменку О. Колесник. Вона народилася в Одесі, місті, яке в було атаковано російськими безпілотниками, вказують у статті. У тексті цитують спортсменку, яка розповідає про ситуацію в Україні: «Я розмовляю зі своєю родиною щодня, тому що ніколи не знаєш, коли буде останній день. Росія продовжує атакувати мою країну, але зараз вони просто атакують Бахмут, де мої друзі. Вони прислали мене відео нападів на місцеві будинки з трупами навколо. Війна не зупинилася, люди продовжують гинути, і це геноцид українського народу».

Далі у статті журналісти запитують у читачів: *«Як ви вважаєте, чи зможе Олена Колесник виграти титул чемпіонки у напівлегкій вазі? Поділіться з нами своїми думками в розділі коментарів нижче»*. Тобто видання намагається взаємодіяти з читачами навіть під час висвітлення таких нелегких тем.

Далі у статті подають ще одну цитату О. Колесник про Крим і мотивацію перемагати: *«Ми не йшли вперед, щоб забрати територію Росії, і якщо вам подобається історія, ви можете перевірити, що це не територія Росії, навіть Крим. Моя мотивація воювати – говорити про свою країну, а PFL дає мені можливість ділитися реальною інформацією, яку люди не бачать у новинах. Привезення пояса в мою країну може дати людям надію ніколи не здаватися, незважаючи ні на що»*.

Окрема стаття у цьому ж виданні – *«Shakhtar Donetsk fund surgery for badly-injured soldiers and find new families for orphans»*. Це ексклюзивний матеріал, про що вказують на сайті, про те, як донецький «Шахтар» фінансує операції для важкопоранених бійців і знаходить нові

сім'ї для дітей-сиріт. У тексті вказано, що зусилля клубу з надання допомоги «зашкалюють», «просто приголомшують».

«У межах дивовижної та широкомасштабної гуманітарної допомоги на спустошення безглуздої війни Володимира Путіна гравці виділяли частину своєї зарплати на фінансування серйозної операції за кордоном для важкопоранених військовослужбовців», – пишуть у статті.

Йдеться і про те, що «Шахтар» фактично став агенцією допомоги, знаходячи нові сім'ї для дітей, які залишилися сиротами внаслідок конфлікту, і притулок для тих, хто залишився без даху над головою в містах, зруйнованих «путінською» війною. Як бачимо, і це характерно для видання, війна названа війною Путіна. Виконавчий директор С. Палкін розповідає про операцію з надання допомоги клубу в перспективі: *«Зараз футбол в Україні – це не виграти чи програти матчі, а засіб одужання під час війни. Коли на нашу країну почали падати бомби, ми відкрили притулок для 2000 біженців і забезпечили їх одягом, їжею, водою та медикаментами – і ми продовжуємо цю операцію зараз».*

Таким чином журналісти видання порушують важливу проблему й демонструють, як українці різних професій, родів діяльності допомагають один одному, зокрема, військовим, аби перемогти Росію.

Серед прогнозів виділимо прогнози щодо контрнаступу. Зокрема, «The Guardian» називає час його проведення – літо 2023 року.

«The latest attacks on Luhansk suggest Kyiv is simultaneously targeting Russian command and control centres, before a general counteroffensive expected this summer» («Останні атаки на Луганськ свідчать про те, що Київ одночасно обстрілює російські командні та контрольні центри перед загальним контрнаступом, який очікується цього літа»).

Інший прогноз щодо контрнаступу бачимо у статті BBC про Бахмут: *«Russia has been trying to capture Bakhmut for months, and it's been a testament - so far – to Ukraine's determination not to give ground. But it's*

also a reminder that its coming counteroffensive could prove far more challenging» («Росія місяцями намагалася захопити Бахмут, і поки що це є свідченням рішучості України не поступатися. Але це також нагадування, що майбутній контрнаступ може виявитися набагато складнішим»).

У статті «*Germany's change of heart is now pivotal to the war in Ukraine. Here's why*» Джон Кампфнер аналізує відносини України та Німеччини. Остання змінила думку щодо постачання озброєння. Такі рішення вплинуть на ситуацію на фронті, пише автор:

«The announcement on the eve of his visit of a doubling of military aid to Ukraine to a total of more than €5bn finally brings Germany in from the cold. The consequences may take months to be seen on the battlefield, but in geo-strategic terms they are immediate» («Оголошення напередодні його візиту про подвоєння військової допомоги Україні на загальну суму понад 5 мільярдів євро нарешті виводить Німеччину з холоду. Наслідки можуть бути помітні на полі бою через місяці, але в геостратегічному плані вони негайні»).

І ще одна цитата: «*He knows that if he cannot finish the job this year, he will have to continue into next year in even more difficult circumstances» («Він знає, що якщо не зможе завершити роботу цього року, йому доведеться продовжити роботу наступного року за ще складніших обставин»).* Тут автор міркує щодо контрнаступу та дій Зеленського. На погляд журналіста, якщо за шість – вісім місяців Україна поверне захоплені в 2022 році території, а ще краще – у 2014, то такі дії показали б Заходу, що підтримка України ефективна. Прогноз Джона Кампфнера: якщо не вийде повернути захоплені території цього року, у 2024 році це буде складніше.

У статті видання «The Sun» про обстріл Херсону згадують про Путіна та його ядерну валізу (портфеля). Журналісти припускають, що

«поява портфеля в поєднанні з ядерними повітряними навчаннями, ймовірно, породить побоювання, що Путін дедалі відчайдушніше прагне забезпечити якусь символічну перемогу в Україні».

У матеріалі BBC *«Ukraine war: Heavy losses reported as battle for Bakhmut rages»* журналісти з посилання на аналітиків прогнозують, що захоплення Бахмута трохи наблизило б Росію до її мети контролювати всю Донецьку область.

Висновки до розділу 2.

Заголовок – важливий складник журналістської публікації, оскільки розкриває суть статті та привертає увагу читачів.

Серед британських видань, які регулярно висвітлюють українське питання треба назвати такі: BBC, «The Sun», «The Guardian», «The Mirror», «The Times», «Sky News».

На сайтах британських медіа помітне місце виділено для українського питання. Найбільш широко висвітлена тема російсько-української війни, а також біженців, допомоги Україні, культури. В аналізованих виданнях запроваджена окрема рубрика «російсько-українська війна».

У заголовках часто згадується російсько-українська війна, допомога Україні, зокрема, зі зброєю, контрнаступ, Бахмут, фронт, домовленості. Заголовки статей про культуру сфокусовані на теми пісенного конкурсу «Євробачення».

У заголовках про контрнаступ цитують слова В. Зеленського про те, що Україні потрібно більше часу для його підготовки; роздумують, чи контрнаступ є переломним, інформують про просування українських військ тощо.

Заголовки таблоїдів «The Mirror» та «The Sun» покликані привернути увагу найширшого кола ачитачів, тож журналісти використовують означення («винятковий», «кривавий», «страшний» тощо).

У статтях журналісти та аналітики дають оцінку рішенням, ситуаціям, подіям, зокрема зустрічам посадовців. Газетярі оцінюють думки Президента України, відносини країн.

Контрнаступ у ЗМІ називають «*expected*», «*long-awaited*», «*anticipated*» («*The Guardian*»), «*turning point*», «*rapid*» (BBC), «*looming*», «*awaited*», «*long-anticipated*», «*The Sun*».

Українські військові описані з позитивної точки зору, російські – з негативної. Путін охарактеризований як тиран. У заголовках статей часто йому приписують дії російської армії (*напав, завдав удару* тощо).

Аналітики британських ЗМІ прогнозують, що буде, коли Україна цього року не відвоює захоплені території. Прогнозують, що наступного року це буде зробити важче.

Торкаються журналісти і теми постачання зброї, зокрема. За їхніми прогнозами, це вплине на ситуацію на фронті.

ВИСНОВКИ

Як демонструють сучасні дослідження, мовно-літературний простір – це сукупність потоків інформації, вираженої в мові, що створена суб'єктом для поширення та впливу на інших суб'єктів. Інформаційний простір є результатом інтелектуальної діяльності людини, він об'єднує різні інформаційні ресурси. Масмедіа, зокрема, сайти, є важливою його частиною.

Медіатекст – багатофункціональна смислова система, висвітлення конкретної інформації, вираженої за допомогою мовлення з метою впливу на громадську думку.

ЗМІ Великої Британії поділено на якісні та масові, за іншою класифікацією – щоденні національні масові та недільні. Між ними помітна різниця, зокрема, в подачі матеріалу, відсотку використання розмовної лексики та стилістичних засобів.

Медіа читають різні соціальні верстви. Серед стандартів британських ЗМІ – вертикальна модель преси, «укомплектованість» видань, адресність тощо.

Британські ЗМІ повідомляють про всі аспекти британського життя, зокрема, політичну ситуацію у країні та світі. Найбільш популярними є онлайн-видання. Медіа впливають на масову свідомість і здатні змінити громадську думку, уявлення, знання, ціннісні орієнтації та наповнити свідомість цільової аудиторії новим когнітивним змістом.

Вважаємо, що завдяки висвітленню в британських ЗМІ українського питання, про нашу країну значною мірою змінилася думка громадян як Британії, так і всього світу.

На сайтах британських медіа широко висвітлюють українське питання. В аналізованих виданнях запроваджено навіть окрему рубрику

«російсько-українська війна». У вітчизняних медійних сюжетах це названо коректніше і точно: *«Війна Росії проти України»*.

Серед контекстів, які зі сталою частотністю поширюються в мовно-інформаційному просторі – війна, озброєння, допомога Україні, біженці.

Заголовки британських ЗМІ рясніють згадками про ситуацію на фронті, зокрема в Бахмуті та Херсоні, про обстріли тилкових міст, зокрема Києва як столиці України. Контрнаступ у ЗМІ називають *«очікуваним»*, *«довгоочікуваним»*, *«переломним моментом»*, *«стрімким»*.

Заголовки таблоїдів «The Mirror» та «The Sun» покликані привернути увагу читачів, тож журналісти використовують означення (*«винятковий»*, *«кривавий»*, *«страшний»* тощо).

У статтях проаналізованих видань журналісти та аналітики дають оцінку рішенням, ситуаціям, подіям. Зокрема, зустрічам посадовців, оцінюють думки Президента України, відносини країн.

Проаналізувавши статті видань, простежено, що українські військові описані лише з позитивною конотацією, російські – з негативною. Путін охарактеризований як тиран. У заголовках статей часто йому приписують дії російської армії (*напав, завдав удару* тощо).

Британські ЗМІ, посилаючись на експертів, прогнозують покращення ситуації на фронті за умови надання озброєння Україні. Також окреслено час контрнаступу – літо 2023 року.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у поглибленні теми з вивчення українського питання в іноземних ЗМІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Біловус Л. Український інформаційний простір: сьогодення та перспективи. URL : http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/1_1/bilovus_1_i_ukrayinskyu_informatsiynuu_prostir.pdf.
3. Блавацький С. Таблоїдизація якісної преси в Британії. Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика». 2007. Вип. 30. С. 91–102.
4. Бутиріна М. В. Мас-медійні стереотипи у світлі теорії категоризації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журналістика. 2008. Вип. 16. С. 19–22.
5. Дудченко Л. Медіаринок ділової періодики Великої Британії: сучасний стан, традиції, типологія. Образ. 2014. Вип. 15. С. 19–28.
6. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. Х, 920 с.
7. Зражевська Н.І. Масова комунікація і культура: Лекції. Черкаси, 2006. 195 с.
8. Кирилова О. В. «The Guardian»: від другорядної манчестерської газети до одного з найбільш цитованого медіа світу. Вісник Дніпропетровського національного університету. Соціальні комунікації. 2013. № 12. С. 60–67
9. Колісник О.М. Типологія газетної періодики. Вісник ХДАК. 2010. Вип. 29. С. 175–183.
10. Костилєва С. О. Становлення і функціонування національного інформаційного простору України (90–ті рр. ХХ ст.) у світлі вітчизняних досліджень. Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 11. К. : Інститут історії України НАН України, 2002. С. 166-175.

11. Крячуненко, Е. Л. Вербалізація концепта «Україна» в англійських засобах масової інформації. Дніпро: н.р., 2016. Print. Матеріали VI Всеукраїнської конференції. URL : <https://anglistika.dp.ua/index.php/AA/article/view/187/442>
12. Коць Т. Онтологія війни й миру в мовно-інформаційному просторі сьогодення. Культура слова. 2019. Вип. 90. С. 132-149.
13. Кузнецова Т. В. Аксиологічні моделі мас-медійної інформації: комунікативно-концептуальний підхід : дис ... доктора наук із соц. ком. : 27.00.01. Київ, 2010. 428 с.
14. Кузнецова Т. В. Роль концептів у аксіологічному дослідженні масмедійних текстів. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філол. науки. 2008. Вип. 17. С. 246—250.
15. Кузнецова Т. В. Соціокультурні детермінанти оцінного сприйняття медіатексту. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72), № 1, Ч. 3. С. 143–148.
16. Михальчук О. Мовно-інформаційний простір сучасної України та українське законодавство: соціолінгвістичний вимір. URL: <http://www.inmo.org.ua/nz>.
17. Москвич О. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. Соціологічні студії. 2014. № 2. С. 52–56.
18. Павленко В.В. Лексико-стилістичні особливості матеріалів британських газет. Наукові записки. Серія «Філологія». 2017. Вип. 37. С. 235–136.
19. Панасюк Ю. Лінгвістичні аспекти сучасної британської періодики. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету:[збірник]. Одеса: Видавничий дім, 2020. С. 69-73.

20. Ревенко В.В. Прагматичні особливості заголовків сучасних британських та американських Інтернетвидань. Південний архів. Серія: Філологічні науки. 2018. № 73. С. 125–129.

21. Ревенко В. Фразеологічні одиниці в заголовках британських та американських інтернет-видань. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал/ голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2019. Т. 1. №вип. 11. С. 133-136.

22. Рябічев В. Л. Сучасний стан розвитку мережевих ЗМІ : європейський досвід та українська практика. Інформаційне суспільство. 2013. Вип. 17. С. 5–9.

23. Семенов А. Захист національного інформаційного простору Великої Британії. Матеріали міжнародної конференції «Політична прагматика: безпека, технології, комунікації». Київ : ВАПН, 2016. 117 с.

24. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті [За заг. ред. Ю. М. Бідзілі]. Ужгород, ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.

25. Спірідонова А., Панасюк Ю. Лексико-семантичні особливості колоквиалізмів у сучасній британській пресі. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31. № 1 Частина 2. С. 198-203.

26. Шевченко Л.І. Медіалінгвістика : словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. і доп. К. : ВПЦ "Київський університет", 2014. 380 с.

27. Черниш О. Сутнісні характеристики понять «медіа дискурс» та «медіа текст» у сучасній медіа лінгвістиці. Наукові записки. Серія: «Філологічні науки» (Мовознавство). Матеріали VII міжнар. Наук.-практ. конф. [«Мови і світ: дослідження і викладання»], Кіровоград, 28–29 березня 2013р.). Кіровоград: Кіровоградський держ. пед. ун-т. ім. В. Винниченка, 2013. С. 309–313.

28. Черемхівка Г. Є. Тропи і фігури у медіатекстах початку ХХІ ст.: дис. ... канд.. філол.. наук: 10.02.01. Кривий Ріг, 2015. 213 с.
29. Четверікова О. Особливості дослідження медіатексту в лінгвістичних розвідках. Актуальні питання гуманітарних наук. 2018. Вип. 22. Т.2 С. 79-85.
30. Яцимірська М., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). Вісник Львів. УНТУ. Серія: Журналістика, 2007. Вип. 30, С. 267–276.
31. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст: Словник-довідник. Львів: ПАІС, 2005.
32. Alefirenko N. Phraseology and cognitive science in terms of linguistic postmodernism. Belgorod: Belgorod State University, 2008. 421 p.
33. Blokh M. Y. Theoretical English Grammar. Moscow, 1993. 383 p.
34. Cabansag J.N. The Role of Mass Media in the Development of English Language Skills among AB English Students of Isabela State University. URL : <http://www.academia.edu/1809941>
35. Freedman, Des (D. J.). Internet Transformations: “old” media resilience in the “new media” revolution. James P. Curran and David G. Morley, eds. Media and Cultural Theory. London and NY: Routledge, 2006. pp. 275–290. URL: <http://research.gold.ac.uk/14361>.
36. Main British Newspapers. URL : <http://tropes.org/pmwiki/pmwiki.phpUsefulNotes/BritishNewspapers>>
37. Hobbs R. The Uses (And Misuses) of Mass Media Resrouces. URL: http://jcp.proscenia.net/publications/articles_mlr/hobbs/uses.html
38. UK Media Pulls Out All The Stops To Cover War In Ukraine URL : <https://newsmediauk.org/blog/2022/03/03/uk-media-pulls-out-all-the-stops-to-cover-war-in-ukraine/>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. BBC. URL : <https://www.bbc.com/news>
2. The Guardian. URL : <https://www.theguardian.com/international>
3. The Mirror. URL : <https://www.mirror.co.uk/>
4. The Sun. URL : <https://www.thesun.co.uk/>
5. The Times. URL : <https://www.thetimes.co.uk/>